

Wyrok z dnia 8 lipca 1994 r.
II UR 6/94

Podstawa wymiaru renty inwalidzkiej ustalona przez czechosłowacką instytucję ubezpieczeniową zgodnie z przepisami obowiązującymi w Republice Czechosłowackiej, może być ponownie ustalona na podstawie przepisów obowiązujących w Polsce, jeżeli osoba zainteresowana była zatrudniona w Polsce w okresie, z którego zarobki przyjmuje się do ustalenia tej podstawy (§ 10 ust. 3 Porozumienia z dnia 21 października 1970 r. w sprawie stosowania umowy pomiędzy Rzeczpospolitą Polską i Republiką Czechosłowacką o ubezpieczeniu społecznym, podpisanej w Warszawie w dniu 1948 r. - Dz. Urz. Komitetu Pracy i Płac z 1971 r., Nr 1, poz. 1).

Przewodniczący SSN: Teresa Romer, Sędziowie SN: Stefania Szymańska, (sprawozdawca), Maria Tyszel

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Stefana Trautsolta, po rozpoznaniu w dniu 8 lipca 1994 r. sprawy z wniosku Wiesława K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w N.S. o wysokość renty inwalidzkiej na skutek rewizji wnioskodawcy od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie z dnia 13 maja 1992 r. [...],

u c h y l i ł zaskarżony wyrok oraz decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecz-

nych-Oddział w N. S. z dnia 5 grudnia 1991 r. [...] i sprawę przekazał temuż Oddziałowi do ponownego rozpatrzenia.

U z a s a d n i e n i e

W załatwieniu wniosku Wiesława K. z dnia 20 czerwca 1985 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Biuro Rent Zagranicznych w Warszawie decyzją zaliczkową z dnia 3 lipca 1986 r. przyznało od dnia 18 lipca 1985 r. rentę inwalidzką do czasu ustalenia prawa do renty przez instytucję czechosłowacką (k. 34 akt rentowych). Po otrzymaniu decyzji Urzędu Zaopatrzenia Emerytalnego w Pradze z dnia 30 października 1986 r., Biuro Rent Zagranicznych decyzją z kwietnia 1987 r. przyznało świadczenie częściowe. Przyjęto wówczas za podstawę wymiaru tego świadczenia kwotę wynikającą z pomnożenia 2.885,63 kcs [...] przez kurs korony w złotych z kwietnia 1987 r. (k.46-48 akt rentowych), co dało kwotę 24.240 zł. Taki sposób obliczenia podstawy wymiaru świadczenia Biuro Rent Zagranicznych przyjmowało za korzystny dla świadczeniobiorców (pismo Biura z dnia 10 lipca 1991 r. - dołączone do akt sądowych). Przyjęta w decyzji z kwietnia 1987 r. podstawa

wymiaru, obliczona w sposób jaki podano wyżej, została przy rewaloryzacji przyrównana do przeciętnych zarobków w gospodarce uspołecznionej z kwietnia 1987 r., tj. z miesiąca, w którym została wydana decyzja o przyznaniu świadczenia częściowego.

Wobec wejścia w życie ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 40, poz. 450 ze zm.) organ rentowy w decyzji z dnia 5 grudnia 1991 r. dokonał ponownego obliczenia wysokości renty inwalidzkiej (III grupy) wnioskodawcy w ten sposób, iż podstawę wymiaru w kwocie 24.240 zł porównano do średniego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce uspołecznionej z jednego miesiąca, tj. kwietnia 1987 r. (miesiąc, w którym wydano decyzję w 1987 r.). Ustalony w ten sposób wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 73,72%.

W odwołaniu wnioskodawca kwestionował taki sposób obliczenia wskaźnika wysokości podstawy i twierdził, że spowodowało to obniżenie jego świadczenia.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie wyrokiem z 13 maja 1992 r. - [...] oddalił odwołanie jako nieuzasadnione.

Wstępliwiec powziął natomiast Sąd Apelacyjny w Krakowie, który przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne o następującej treści:
"czy spełnia wymogi § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1990 r. w sprawie przygotowania do rewaloryzacji emerytur i rent (Dz. U. Nr 83, poz. 484) i art. 27 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) ustalenie wskaźnika wysokości wynagrodzenia jako stosunku podstawy wymiaru renty przyjętej w decyzji, do przeciętnego wynagrodzenia z jednego miesiąca w gospodarce uspołecznionej, z daty wydania tej decyzji, mimo że podstawa wymiaru renty nie była obliczona w oparciu o faktycznie osiągnięte przez pracownika (w przeliczeniu na złote) zarobki za granic?"

Sąd Najwyższy, po przejęciu sprawy do rozpoznania, zważył co następuje:

W wyjaśnieniu z dnia 7 czerwca 1994 r. złożonym na piśmie na polecenie Sądu Najwyższego, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Biuro Prawne w Warszawie podał co następuje:

"Ostatnie - przed powstaniem prawa do renty inwalidzkiej - zatrudnienie

wnioskodawcy miało miejsce na terenie ówczesnej CSRS. Z tego względu podstawa wymiaru renty inwalidzkiej została ustalona - zgodnie z § 10 ust. 2 porozumienia w sprawie stosowania umowy pomiędzy Rzeczpospolitą Polską i Republiką Czechosłowacką o ubezpieczeniu społecznym, podpisanej w Warszawie w dniu 5 kwietnia 1948 r. (Dz. Urz. K.P.i P. z 1971 r. Nr 1, poz. 1) - przez czechosłowacką instytucję ubezpieczeniową zgodnie z przepisami obowiązującymi w CSRS. Stanowi ona średnią wysokość zarobków uzyskanych przez Wiesława K. w latach 1979-1983 i wynosi 2.295,21 koron czeskich (kcs). Jest to tzw. wysokość zarobków zredukowana, ustalona dla potrzeb instytucji czechosłowackiej; natomiast przy ustalaniu wysokości polskiej renty inwalidzkiej Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyjął powyższe zarobki w wysokości nieredukowanej, tj. w kwocie 2.885,63 kcs.

Prawo do renty inwalidzkiej wnioskodawca uzyskał w roku 1985, jednakże ostateczne ustalenie wysokości polskiej renty inwalidzkiej (częściowej) nastąpiło dopiero po uzyskaniu decyzji w tej sprawie z instytucji czechosłowackiej, tj. w kwietniu 1987 r. Mając na względzie dobrze rozumiany interes rencisty - Zakład Ubezpieczeń Społecznych, w porozumieniu i za zgodą Ministerstwa Finansów, przy przeliczaniu dewiz na złote zastosował kurs z daty realizacji należności zagranicz-

nych, tj. z kwietnia 1987 r. Taki sposób załatwienia sprawy był wówczas korzystny dla zainteresowanego.

Wobec wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent [...] (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) organ rentowy został zobligowany do ustalenia tzw. "wskaźnika wysokości podstawy wymiaru" świadczeń emerytalno-rentowych, stanowiącego procentowy stosunek zarobków przyjętych do ustalenia podstawy wymiaru i średniej przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce społecznej z tego okresu. Ze względu na stan faktyczny niniejszej sprawy, nie mieszczący się w dyspozycji §§ 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1990 r. w sprawie przygotowania do rewaloryzacji emerytur i rent (Dz. U. Nr 83, poz. 484) przy ustalaniu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru renty inwalidzkiej Wiesława K. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zastosował - poprzez analogię - przepis § 6 pkt 6 rozporządzenia.

Zaznaczyć jednakże należy, że rencista może - na podstawie § 10 ust.

cytowanego wyżej porozumienia - zgłosić wniosek o ustalenie podstawy wymiaru w myśl przepisów obowiązujących w Polsce, gdy w okresie czasu, z którego zarobki przyjmuje się dla ustalenia podstawy wymiaru, był zatrudniony na terenie Polski.

Jako taki wniosek można byłoby potraktować odwołanie od decyzji rewaloryzującej dotychczas pobieranej rentę inwalidzką".

Sąd Najwyższy uznaje powyższe wyjaśnienie za miarodajne. Powoduje to konieczność uchylecia zaskarżonego wyroku Sądu Wojewódzkiego oraz decyzji ZUS Oddział w N. S. z dnia 5 grudnia 1991 r. i przekazanie sprawy temuż Oddział-

owi do ponownego rozpatrzenia. Jak bowiem trafnie wskazano w tym wyjaśnieniu, z powołaniem się na § 10 ust. 3 Porozumienia z dnia 21 października 1970 r. w

sprawie stosowania umowy pomiędzy Rzeczpospolitą Polską i Republiką Czechosłowacką o ubezpieczeniu społecznym, podpisanej w Warszawie dnia 5 kwietnia 1948 r., wnioskodawca może domagać się ustalenia podstawy wymiaru

renty inwalidzkiej w myśl przepisów obowiązujących w Polsce, przy czym jako

wniosek o takie ustalenie można potraktować jego odwołanie od decyzji rewalory-

zującej dotychczas pobieranej rentę inwalidzką. Treść tego odwołania bowiem

wskazywała, że wnioskodawca nie zgadza się ze sposobem obliczenia jego renty

przyjętym w tej decyzji. W tej sytuacji rzecz organu rentowego było wyjaśnienie, czy

ustalenie podstawy wymiaru w myśl przepisów obowiązujących w Polsce (na co

zezwała § 10 ust. 3 w/cyt. Porozumienia) byłoby dla wnioskodawcy korzystniejsze.

Ponieważ Sąd Wojewódzki także nie wyjaśnił sprawy w tym aspekcie zaskarżony

wyrok nie może się utrzymać.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku na mocy art.

388 § 1 k.p.c.

=====